

УДК 821.161.2(092):94(4)“05/.”

Л 17

Богдан ЛАЗОРАК

**НАУКОВІ ЧИТАННЯ ДОКТОРА ІВАНА ФРАНКА
З ПРОБЛЕМ АНТИЧНОСТІ ТА МЕДІЄВІСТИКИ
(САМБІР, 1903 р.)**

У статті проаналізовано три повідомлення про наукові виступи Івана Франка у жовтні – листопаді 1903 р. у місті Самбір перед місцевою інтелігенцією. Розкрито зміст кожної доповіді, які тематично стосувалися дискусійних питань, пов'язаних із кризою античної культури та процесом варваризації Римської імперії. Зосереджено увагу на рефлексії І. Франка щодо періодизації історії середніх віків, а також значення творчості італійського письменника Данте Аліг'єрі для пізнання ментальності середньовічного суспільства.

***Ключові слова:** античність, середні віки, Іван Франко, Данте Аліг'єрі, Самбір.*

Постановка проблеми. Вивчення української історіографії ХІХ – початку ХХ ст., присвяченої проблемам античності та медієвістики в Західній Європі, щойно розпочався, адже навіть рефлексії таких відомих дослідників, як М. Драгоманов (антикознавство) [10], і М. Грушевський (богемістики, литuanістика) [6, 7] лише нещодавно почали переосмислюватись у науковому дискурсі. Практично невідомими залишаються питання мотиваційної складової наукових студій дослідників тієї доби, їх методології та концептуального значення в історіографії загалом. Не є винятком і науковий доробок Івана Франка, який у своїх працях неодноразово звертав увагу на проблеми становлення середньовічної культури, особливості її розвитку в період раннього Відродження тощо [7; 9].

З іншого боку, сучасне франкознавство має бібліографію та

джерелознавчий матеріал, котрі дають змогу реконструювати творчу спадщину Івана Франка та його біографію. Щоправда, у напрямі узагальнення рефлексій сучасної І. Франкові громадськості, теперішні дослідження розвиваються поволі й мають розлогий характер. Основним завданням цього напрямку є зіставлення фактів про публічні виступи І. Франка із відомостями, які тоді фіксувала різноманітна періодика (українська, польська, німецька, єврейська), а також тими даними, що збереглися в епістолярній спадщині Каменяря. Франкознавчий індекс періодичних видань поки що неможливо укласти, адже на відміну від творів Івана Франка, яких збереглося понад 4 000, його усних виступів, також і описів цих виступів було, зрозуміло, значно більше. Цим зумовлена актуальність сучасного франкознавчого пошуку та публікацій відомостей про публічні виступи Каменяря й рефлексій громадськості на їх зміст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслюючи історіографію цієї проблеми, відзначимо, що окремі проблемні складові теми студіювали виключно українські дослідники. Найповніше перший виступ І. Франка розглянув у спогадах відомий галицький педагог і письменник Іван Филипчак, який уперше опублікував інформацію про його урочистий прийом у самбірській філії Товариства “Руська бесіда” [13, 526 – 527]. На його думку, виступ І. Франка був настільки актуальним для самбірчан, що навіть “...прийшла шкільна молодь вищих гімназійних класів і курсів учительського семінару” [13, 527]. Значну цінність для нас становлять дослідження Ярослава Грицака, який аналізує творчу діяльність І. Франка крізь призму його взаємин із малими громадами, зокрема й Самбора. Дослідник вважає, що Самбір вирізнявся власним “локальним менталітетом”, а тому з особливим зацікавленням і “по-своєму” сприймав І. Франка [5, 57,], [5, 489]. За старанням Я. Грицака, вперше у вільному доступі опинилася епістолярна спадщина вченого, зокрема і листування, яке стосується організації його виступів у Самборі у жовтні – листопаді 1903 р. Нещодавно ці листи опублікував і у двох виданнях проаналізував дрогобицький франкознавець Володимир Галик [1, 10 – 12; 2, 115 – 118]. Дослідник вважає, що “одним із ініціаторів відчитів був кореспондент І. Франка з кола самбірських адвокатів Данило Стахура” [2, 115]. Проте жоден із дослідників,

знаючи про виступи Івана Франка у Самборі у 1903 р., не знав про їхній зміст і тематику, оскільки документальні свідчення досі не були відомі. Спеціальних розвідок, присвячених описам його публічних виступів із проблем античності та медієвістики, наразі немає.

У цій розвідці аналізуються маловідомі журналістські описи публічних виступів Івана Франка (Самбір, 1903), які були присвячені проблемам культурного занепаду періоду античності та появі середньовіччя у Зх. Європі, на культурному дискурсі яких, як прийнято вважати, і ґрунтувалася творча позиція італійського письменника Данте Аліґ'єрі.

Мета статті – виявлення наукового потенціалу рефлексій доктора Івана Франка, присвячених питанням культур античності та середньовіччя, а саме: їхній спільній хронологічній межі, цивілізаційним схожостям і відмінностям, загальним рисам їхньої формації.

У літературі мало відомостей про те, за яких обставин самбірська філія Товариства “Руська Бесіда” з ініціативи відомого суспільно-політичного діяча й адвоката Галичини Данила Стахури (1860 – †1938) організовувала виступи доктора Івана Франка у Самборі. Двадцятого вересня 1903 р. керівництво філії у складі секретаря І. Чайковського та заступника голови Д. Стахури надіслало І. Франкові запрошення, в якому зазначило: “Виділ Руської Бесіди в Самборі має честь попросити Вас в кілька відчитів, якщо це можливо за кожним разом в суботу” [III]. На думку організаторів, наукові виступи “...спричинилися б до оживлення цілої нашої громади в Самборі...” [III]. Товариство гарантувало забезпечення необхідних умов для відчитів, а Д. Стахура пообіцяв, що зустрине І. Франка на пероні самбірського залізничного вокзалу, а всі необхідні кошти будуть відшкодовані [III]. У листі від 22 вересня 1903 р. Д. Стахура зауважив, що у зв’язку з політичною напругою між українською та польською національними громадами Самбора, а також через посилення позицій пропольських політичних сил серед інтелігенції, “живе слово” Івана Яковича було б особливо актуальним і “додало би нам [самбірчанам] духа і витривалости” [V]. Українську інтелігенцію, котра працювала у державних установах міста, Д. Стахура позиціонував як “трусливих державних урядників,

які піднепали мощно у душі” [V]. В іншому листі від 14 жовтня Д. Стахура радився із І. Франком про формат відчитів, оскільки, попередньо ознайомившись із тематикою доповідей, самбірська філія Товариства “Руська Бесіда” запропонувала запросити на зустрічі з Каменярем ширше коло громадськості. Було заплановано роздрукувати афіші та закласти кошторис на організацію прийому [П]. У наступному листі від 21 жовтня 1903 р. організатори просили надіслати текст доповідей для пред’явлення в комісію з питань цензури, яка діяла при самбірському старостві [IV].

Виступи І. Франка у Самборі логічно продовжили його просвітницьку місію й у Перемишлі, звідки нещодавно повернувся до Львова. Приміщення Товариства, де мав відбутися перший виступ, мало три кімнати, винайняті у будинку пана Гендзінського, на партері, навпроти костельу оо. Бернардинів. Щоправда, у зв’язку з можливими провокаціями з боку опозиції до І. Франка, молодь Товариства “Руська Бесіда” винайняла найкращу у Самборі залу в готелі пана Букетинського, в якому згодом, у міжвоєнний період, діяв магазин польської торгівельної спілки [13, 526 – 527]. Серед присутніх були і члени самбірської “Бесіди”, до якої входило близько 50 осіб з числа інтелігенції Самбора та околиць (урядники, священики, студенти шкіл та ін.). На перші два читання було запрошено шкільну молодь вищих гімназійних класів і курсів учительської семінарії, яка прибула у шкільних одностроях. Також “потай” прийшли запеклі критики діяльності І. Франка, навіть деякі священики [13, 526 – 527].

Зі спогадів І. Филипчак довідуємося, що “годі запрошувати Франка на “Бесіду” було таки трохи небезпечним і ризикованим ділом”, адже його часто називали “соціалістом, поступовцем та безбожником” [13, 526 – 527]. Відвідини виступів І. Франка могли закінчитися серйозними неприємностями з поліцією, зрештою серед еліти “Бесіди” були переважно “царсько-королівські урядовці з золотими ковнірами та священики”, які абсолютно не сприймали франкову критику церковної політики та діяльності духовенства. Для того, щоб хоч якось зменшити реакцію консервативних кіл, Товариство спочатку організувало виступи для директора української гімназії в Перемишлі Григорія Цеглинського [13, 526 – 527].

Перший виступ І. Франка І. Филипович описав так: "І. Франко вийшов на катедру в чорнім, довгим по коліна "шлюсроку" і в вишиваній сорочці. Відчит читав ні тихо, ні голосно. Заголовок відчиту я не чув. Зі змісту дійшов я переконання, що це мова про епоху Відродження; давав при цім деякі вказівки нашій молоді і взивав її до праці над культурним розвитком народу. Дісталось тоді дещо середньовічному панству, та за це деякі наші катехити, як педагоги, дали пізнати своє невдоволення з присутності учеників на відчиті" [13, 527 – 528].

Зауважимо, що публічні доповіді І. Франка, як виявилось, значно передували часу виходу його культової книги "Данте Аліг'єрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір із його поезії" (Львів, 1913) [19]. Першого листопада 1903 р. редакція газети "Самбірсько-Дрогобицький Тиждень" повідомила громадськість краю про перший публічний виступ Івана Яковича у Самборі [19]. Наукові читання, присвячені творчості Д. Аліг'єрі, д-р І. Франко розпочав у Самборі в суботу, 24 жовтня 1903 р. [19, 2].

Під час першого виступу дослідник намагався розтлумачити громадськості історичне значення "старожитнього світу" та причини занепаду Римської імперії. Особливу увагу І. Франко зосередив на характеристиці середніх віків, їх хронології, головним особливостям суспільного розвитку, світогляду, опираючись при цьому на серйозні джерела. У півторагодинному відчиті він докладно представив слухачам характерні ознаки історичного та культурного розвитку 3х. Європи, починаючи від IV ст. і закінчуючи часом, в якому жив Великий Данте. Концепція виступу полягала у тому, щоб підвести слухачів до кращого розуміння історичної ролі творів Д. Аліг'єрі для його доби, особливо щодо зміни світогляду не тільки рядової людини, але й тогочасного "світу" загалом. Він одним із перших в українській історіографії доби "позитивізму" намагався дати оцінку перехідному хронологічному періоду в культурному розвитку 3х. Європи, тобто часу занепаду Римської імперії й утворення варварських держав, а тому лектор не випадково звернув увагу слухачів на те, що "Занепад старожитнього світу [римського] і перехід до середніх віків, це була одна з найтрагічніших і найстрашніших епох в історії людства. Найбуйніша фантазія при найбільшому смислому напруженні

не в змозі собі уявити величину та глибину цього упадку”. А з іншого боку, треба звернути увагу на намагання І. Франка розтлумачити термін “середні віки”. Ця інформація є особливо важливою, адже, як відомо, дискусії з цього приводу є актуальними і сьогодні. Для того, щоб хоч якось наблизити слухачів до розуміння цієї складної епохи, він намагався окреслити дрібні характерні тези своїх попередніх досліджень, отриманих не тільки під час перекладів творів середньовічних поетів, але й з огляду на власні знання про попередню елліністичну епоху. Лектор зазначив: “Ще в IV столітті після народження Христа Італія, Греція, Мала Азія, Сирія, Єгипет, і насамкінець Північна Африка являли собою єдиний великий музей: густо залюднений, вкритий квітучими і чисельно залюдненими містами, в яких на сонці виблискують мармурові будівлі святинь, театрів, міських будівель і приватних палаців”. Далі, послуговуючись даними археологічних розкопок станом на 1903 р., автор переконував, що “навіть у маленьких містечках поряд з театрами діяли школи, ринки, портики, лазні та ін.” [19, 2]. Особливу увагу І. Франко звернув на унікальний архів рукописів античних авторів, який був віднайдений у смітнику Оксирина (місто папірусу) у Північному Єгипті. Оригінали таких творів, як “Атенська політика Аристотеля”, “поезії Бакхіліда” та “міміамби Геронда” на початку XX ст. дали змогу людству безпосередньо зануритися у світ Античності, більш докладно пізнати його світоглядну традицію й відмінні від середньовіччя риси.

Далі І. Франко акцентував увагу громадськості на творі “Опис Еллади” давньогрецького письменника та мандрівника Павсанія, який, подорожуючи Грецією, докладно описав незліченні скарби різьбярства, архітектури і малярського мистецтва, котрі були характерні для усіх міст і містечок Греції та пізнішої Римської імперії. Підкреслюючи величність античної культури, він ставив у приклад так звані культурні “чуда” античності – Атен, Александрію, Пергам, факти існування потужних бібліотек й академій, розвинутих промислів і торгівлі, появу наукових диспутів, а також “жвавий” розвиток письменності. Щоправда, на думку І. Франка, порівняно з Римом усі інші міста видавалися провінційними, бо їх справжня

столиця затьмарювала своїм блиском і багатством. За його підрахунками, у час правління імператора Траяна у Римі проживало 1 500 000 мешканців, діяло 423 святині, було 254 золотих та виготовлених зі слонової кістки погрудь богів, 2 колоси, 22 великі статуї на конях, 3 785 статуй цезаря та інших видатних римлян, 1 353 криниць та басейнів, 28 бібліотек і театрів (найбільший міг умістити 22 888 глядачів), а також великий цирк на 375 000 місць. Порівнюючи останню пам'ятку архітектури, І. Франко зауважив, що цей цирк міг помістити всіх мешканців Львова, Кракова й 33 великих міст Галичини, які діяли станом на 1903 р. Такі урбаністичні порівняння зазвичай полегшували розуміння античної епохи серед слухачів. Повертаючись до теми Риму, доповідач зауважив, що у місті було 2 000 палаців і 867 публічних міських бань так зв. "римських", що були невід'ємним елементом культури римлян. І. Франко зі сарказмом наголосив на тому, що "сучасний" Відень як столиця Австро-Угорщини мав на початку ХХ ст. лише 57 лазень. У Римі було зосереджено кілька тисяч найрізноманітніших творів мистецтва, яких на початку ХХ ст., на думку вченого, не налічували деякі столиці, взяті разом. Усе це, як уважав дослідник, виглядало як культурне "złudzenie", адже у перші 200 – 300 років після спалення Риму ці культурні надбання практично зникають [19, 3].

Чи не вперше в українській історіографії І. Франко намагався пояснити причини культурного занепаду 3х. Європи. На думку дослідника, головну роль відіграла "внутрішня моральна зігнилість християнства, яке було новим ворогом поганського світу, а також напади диких орд варварів". Як відомо, він завжди з недовірою ставився до ієрархії християнської церкви, а тому, за словами самбірських і дрогобицьких журналістів, лектор намагався охарактеризувати раннє християнство з усіма його "ідеальними та темними сторонами, опираючись виключно на правдивих свідченнях". Журналісти зауважили, що лише невелика частина присутніх бачила у цій рефлексії І. Франка ознаки атеїзму, оскільки мали "невеликий рівень наукового мислення й не оперували джерельним матеріалом у цілому". В описі виступу Каменяря журналісти писали: "Цей виступ видався безбожним тільки тим,

хто ніколи не читав листів Св. Фоми, Св. Лігурія, а також тим, хто ніколи не прислухався до викладів відомих учених теологів!” [19, 3]. Загалом журналісти позиціонували “суботній виступ” як такий, що “не містив жодних ознак блюзнірства і зневаги щодо християнської релігії”, і навіть більше того – “ті, хто знав мало, могли на цьому читанні багато чого нового пізнати” [19, 3]. Наступні публічні читання І. Франка у Самборі було заплановано провести 7 листопада 1903 р.

Після доповіді керівництво “Руської бесіди” запросило доктора І. Франка на чай до приміщення Товариства, де відбувся теплий прийом: “...молодь звела танці, а пані – гутірку”. Згодом І. Франко поцікавився у студента Мацюрка чи є в Товаристві бібліотека, екскурсію в якій проводив безпосередньо І. Филипчак. Під час огляду каталогів він замовив книги “Wie ich die Seele erfunden habe” доктора І. Фішера та “Християнское чтение”. Щодо останньої книги він домовився з І. Филипчаком про обмін на одне із видань, присвячених белетристиці [13, 526 – 527].

Другі читання І. Франка супроводжувалися виразним політичним колапсом, бо дирекції самбірської учительської семінарії та державної гімназії заборонили йому виступати у приміщенні навчальних закладів, і, побоюючись реакції з боку своїх студентів, заборонили їм йти на цей виступ [18]. Скажімо, директором самбірської цісарсько-королівської гімназії працював д-р філософії, член самбірського магістрату Францішек Томашевський [20, 1]. Зовсім не випадково, журналісти зазначали, що “другі читання прелегента доктора Івана Франка присвячені Данте Аліґ’єрі, відбулися в залі Музичного товариства” [18]. Відомий той факт, що виступи І. Франка відвідував відомий етнограф, учитель латинської й української мови цієї гімназії Філарет Колеса, який позиціонував його доброзичливою рефлексією: “Ходяча енциклопедія усякого знання” [15; 218].

У вступі доповіді І. Франко охарактеризував середньовічну поезію Південної Франції, особливості творчості середньовічних трубадурів, звертаючи особливу увагу на тексти пісень про милість і милосердя. Окремий акцент стосувався символічного значення ролі нареченої в середньовічному суспільстві, яке підносило її статус до “неземних істот”. Згодом він розповів присутнім про розвиток італійської народної поезії, яка, на його думку, дуже

пізно з'явилася у Флоренції та Болонії, і котру розвинув Данте Аліг'єрі. Докладно розповів про життєдіяльність Данте та його становлення в політичному житті Італії. Уперше в українській історіографії І. Франко проаналізував політичні дебати Данте у процесі суперництва між партіями Гвельфів та Гібеллінів. Приналежність до партії Гвельфів суттєво вплинула на його творчість, оскільки, будучи вигнаним флорентійськими міщанами, він змінив політичну орієнтацію на програму Гвельфів. Цей крок І. Франко пояснював прагненням Данте повернутися до “коханої Флоренції” за допомогою протекції імператора. Але справа не була доведена до кінця, а “найбільший італійський геній”, як зазначив доповідач, “як звичайний простолюдин гине в найбільшій бідності” [18].

В основній частині доповіді І. Франко охарактеризував поезію Д. Аліг'єрі. На його думку, особливий вплив на становлення поетичної творчості генія відіграла зустріч 9-річного хлопця із 8-річною Беатрисою. Невипадково, Каменярь цитував присутнім твори Данте “Vita nuova” і “De vulgari eloquio” [18]. На завершення доповіді повідомив громадськість про тему третього читання, котре запланував присвятити виключно “Божественній комедії”. У статті журналісти зазначили, що “це лише короткий опис того, що насправді виголосив І. Франко перед численною громадськістю” [18].

Третій виступ І. Франка відбувся у залі педагогічного товариства 28 листопада 1903 р. і був присвячений темі “дантового пекла” [18]. На виступ приїхала інтелігенція не тільки із Самбора, але й навколишніх сіл. Слухачі мали змогу ознайомитися з підходами І. Франка щодо його розуміння пекла в суспільстві доби Данте Аліг'єрі. Важливо, що він під час виступу “розшифровував” слухачам справжніх людей, яких зобразив у пеклі середньовічний поет. Журналісти писали, що в останньому виступі І. Франка “не прозвучало жодних небезпечних тенденцій, які б не опиралися на відомий раніше досвід, а тому не заперечували апріорі” [18].

Висновки. Виступи І. Франка, організовані Товариством “Руська бесіда”, фактично на п'ять років випередили наукові читання, які, починаючи з 1907 р. у Самборі, систематично почало проводити “Товариство руської шляхти в Галичині”. Це

свідчить про намагання організаторів ознайомити якомога ширші верстви української громади Самбора та околиць із європейською середньовічною літературою та культурою.

Виступи І. Франка також певною мірою ілюструють український науковий дискурс початку ХХ ст. щодо важливих питань розвитку західноєвропейської середньовічної культури, адже, як відомо, співпраця з науковою школою М. Грушевського у період 1895 – 1907 рр. суттєво вплинула на наукові студії І. Франка. Згодом співпраця з І. Калиновичем, у справі видання проєктів “Міжнародної” та “Всесвітньої” бібліотек, мала за мету популяризувати в українському перекладі твори західноєвропейської середньовічної літератури.

Публічні виступи І. Франка в Самборі у 1903 р. були, з одного боку, певним вступом до його спеціального, більш розлогого дослідження діяльності Данте (1913), а з іншого – одним із ключових епізодів у становленні української Дантіани у принципі. Він уже наступного року вирушає у подорож італійськими містами – Венеція, Рим, Флоренція, – щоб наочно ознайомитися із особливостями італійської культури. Показовим є той факт, що впродовж “довгого” дослідження культури середніх віків, яке тривало ще з гімназійних часів, І. Франко розробив власне трактування цивілізаційного підходу в контексті тлумачення середньовіччя.

Проблема соціальної нерівності, а також дантова теза про рівність усіх соціальних верств у пеклі, були особливо актуальними для політичних поглядів українського інтелектуала, які він так чи так констатував у виступах, стаючи все більш подібним до Данте, “великим вигнанцем у рідній Флоренції” [12].

Джерела та література

І. Стахура Д. Лист до Івана Франка від 14 жовтня 1903 р. із Самбора / Данило Стахура. – Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка (далі – І. Л.). – Ф. 3. – Од. зб. 1624. – С. 251.

ІІ. Стахура Д. Лист до Івана Франка від 14 листопада 1903 р. із Самбора / Данило Стахура. – І. Л. – Ф. 3. – Од. зб. 1624. – С. 257.

ІІІ. Стахура Д. Лист до Івана Франка від 20 вересня 1903 р. із Самбора / Данило Стахура. – І. Л. – Ф. 3. – Од. зб. 1621. – С. 196.

IV. Стахура Д. Лист до Івана Франка від 21 жовтня 1903 р. із Самбора / Данило Стахура. – І. Л. – Ф. 3. – Од. зб. 1634. – С. 305.

V. Стахура Д. Лист до Івана Франка від 22 вересня 1903 р. із Самбора / Данило Стахура. – І. Л. – Ф. 3. – Од. зб. 1624. – С. 245 – 246.

1. Галик В. Громадсько-політична діяльність Івана Франка на теренах Самбора та Самбірщини / В. Галик // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького педагогічного університету імені Івана Франка. – Вип. 5. – Дрогобич : Посвіт, 2013. – С. 4 – 14.

2. Галик В. Самбірські адвокати – кореспонденти Івана Франка / В. Галик // Література Галицького Підгір'я кінця XIX – початку XX ст. і процес національного відродження (3 нагоди 140 річниці від дня народження Івана Филипчика) : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Самбір-Дрогобич, 17 лютого 2011. – Дрогобич : Коло, 2011. – С. 110 – 129.

3. Гирич І.М. Грушевський і І. Франко: до історії взаємин / І. Гирич // Український історичний журнал. – К. : “Дієз-продукт”, 2006. – № 5. – С. 35 – 67.

4. Граф де Ке де Сент-Емур. Анна Русинка – королева Франції і графиня Валуа / де Сент-Емур де Ке / З французької переклав Іван Франко. – Львів : Накладом Українсько-Руської видавничої спілки, 1909. – 31 с.

5. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856 – 1886) / Ярослав Грицак. – К. : Критика, 2006. – 630 с.

6. Грушевський М. Історія України-Руси в 11 т. / Михайло Сергійович Грушевський. – К. : Наукова думка, 1993. – Т. 3. – 592 с.

7. Данте Аліг'єрі. Характеристика Середніх віків. Житє поета і вибране з його поезії / Аліг'єрі Данте. – К. : Виданє Т-ва прихильників української літератури, науки і штуки у Львові, 1913. – VIII. – 246 с.

8. Франко І. Дантова друга любов / Іван Франко. – Львів : З друк. І. Айхельбергера, 1912. – 33 с.

9. Петrenchко О. Античні студії Михайла Драгоманова / Олег Петrenchко // Михайло Драгоманов – дослідник всевітньої історії, політик і людина / ред. А.В. Толстоухов, В.П. Андрущенко // Хроніка-2000 : Український культурологічний альманах. – 2011. – № 2 (84). – С. 433 – 441.

10. Петrenchко О. Оцінка Тіберія у творчості Михайла Драгоманова / О. Петrenchко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич : Коло, 1997. – Вип. II. – С. 103 – 107.

11. Стріха М. Данте й українська література: досвід рецепції на тлі “запізнілого націотворення” / Максим Стріха. – К. : Критика, 2003. – 168 с.

12. Сюдюков І. Франко про Данте / І. Сюдюков // День. – № 34. – 2003. – С. 1.

13. Филипчак І. Спомини про великого Бойка (Івана Франка) / Іван Филипчак // Спогади про Івана Франка ; упорядкування, вступна ст. і примітки М. Гнатюка. – Львів : Каменярь, 1997. – С. 526 – 603.

14. Франко І. Данте Аліг'єрі / І. Франко // Зібрання творів у 50-ти томах. – Т. 12. – К. : Наукова думка, 1978. – С. 7 – 231.

15. Шутак О. “Ходяча енциклопедія усякого знання”: Філарет Колесса про Франка-Фольклориста / О. Шутак // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – Вип. 58. – С. 212 – 218.

16. Якимович Б. “Міжнародна бібліотека” Івана Франка (1912 – 1914) / Б. Якимович // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Відп. ред. Микола Крикун, зас. відп. ред. Остап Серєда. – Львів : Інституту Українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2006 – 2007. – С. 510 – 530 (Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наукових праць. – Вип. 15).

17. Якимович Б. Іван Франко – видавець: Книгознавчі та джерелознавчі аспекти / Богдан Якимович. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 691 с.

18. Drugi odczyt Dr. Iwana Franka w Samborze // Tygodnik Samborsko-Drohobycki. – № 46. – Sambor – Drohobycz : Drukarnia Schwarca i Trajana w Samborze, 1903. – S. 1.

19. Odczyt dr. Iwana Franka // Tygodnik Samborsko-Drohobycki. – № 44. – Sambor – Drohobycz : Drukarnia Schwarca i Trajana w Samborze, 1903. – S. 2 – 3.

20. Skład grona nauczycielskiego przy końcu roku szkolnego 1903 // Sprawozdanie Dyrekcji C. K. Gimnazjum Arcyksiężniczki Elżbiety w Samborze za rok szkolny 1903. – Sambor : Drukarnia Schwarca i Trajana w Samborze, 1903. – Cz. Urzędowa. – 34 s.

Лазорак Богдан. Научные чтения доктора Ивана Франко по проблемам античности и медиевистики (Самбор, 1903 г.). В статье проанализированы три сообщения о научных выступлениях Ивана Франко в октябре-ноябре 1903 г. в городе Самборе перед местной интеллигенцией. Раскрыто краткое содержание каждого доклада, которые тематически касались спорных вопросов связанных с кризисом античной культуры и процессом варваризации Римской империи. Сосредоточено внимание на рефлексии И. Франко относительно периодизации

истории средних веков, а также значение творчества итальянского писателя Данте Алигьери для познания ментальности средневекового общества.

Ключевые слова: античность, средние века, Иван Франко, Данте Алигьери, Самбор.

Lazorak Bohdan. Scientific readings of Dr. Ivan Franko on the issues of antiquity and medieval studies (Sambir, 1903).

The paper analyzes three unidentified scientific presentations of Ivan Franko which took place in October-November 1903 in Sambir to local intelligentsia. The summary of each report is revealed, they are thematically related to the discussion of issues related to the crisis of ancient culture and the process of barbarization of the Roman Empire. Special attention is focused on an unknown reflection of Ivan Franko about the periodization of the medieval history and importance of creativity of Italian writer Dante Alighieri to the knowledge of the mentality of medieval society.

Key words: antiquity, Middle Ages, Ivan Franko, Dante Alighieri, Sambir.